

USAID
AMERIKA XALQINDAN

USAID
AMERİKA XALQINDAN

**AZƏRBAYCANDA TİCARƏT VƏ İNVESTİSİYA
İSLAHATLARINA DƏSTƏK PROQRAMI**

Azərbaycanın ÜTT-yə üzvlüyünün kənd təsərrüfatına təsirləri

Tərtib & Təqdim edən

Elxan Mikayılov

ÜTT məsələləri üzrə ekspert,

USAİD TİRSP-in ÜTT üzrə yerli qrup rəhbəri

Bakı - 2010

ÜTT ÜZVLÜYİN TƏSİRLƏRİ HAQQINDA ÖZƏL SEKTORUN MƏLUMATLIĞININ ARTIRILMASI LAYİHƏSİ

Təqdimatın əsas tərkib hissələri

- I. ÜTT haqqında qısa məlumat
- II. ÜTT-yə üzvlük prosesi
- III. ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri
- IV. ÜTT haqqında yalnız təsəvvürlər və paradokslar
- V. ÜTT-yə üzvlüyü gecikdirmənin zərərləri
- VI. Azərbaycanın ÜTT-yə üzvlüyün mövcud vəziyyəti
və xüsusiyyətləri

GİRİŞ: Ümumdünya Ticarət Təşkilatı (ÜTT)

- ❑ ÜTT beynəlxalq ticarət qaydalarını liberalizm prinsiplərinə uyğun olaraq tənzimləyən beynəlxalq iqtisadi təşkilatdır.
- ❑ ÜTT 1995-ci il 1 yanvardan fəaliyyət göstərir, lakin, onun fəaliyyətinin əsasını təşkil edən Tariflər və Ticarət haqqında Baş Saziş 1947 – ci ildə qüvvəyə minmiş və 47 il əsas aparıcı rola malik olmuşdur
- ❑ ÜTT-nin yaradılması haqqında qərar çoxillik danışıqlardan sonra 1993-cü ilin dekabrında başa çatan QATT-ın Uruqvay raundu çərçivəsində qəbul edilmişdir.
- ❑ Bütövlükdə ÜTT proteksionist baryerlərin ləğvi üçün çalışaraq fritrederçilik (azad ticarət) ideyasını təbliğ edir.
- ❑ Hazırda ÜTT-nin 153 üzvü var və 30 ölkə isə üzvlük prosesindədir. Bu ölkələrdən bir neçəsi artıq üzvlük prosesinin tamamlamaq ərəfəsindədir (məs. Monteneqro).

GİRİŞ: ÜTT-nin fəaliyyətinin praktik iş prinsipləri

- ☐ Diskriminasiyasız ticarət
- ☐ “Ən əlverişli rejim” (ƏƏR) prinsipi
- ☐ “Milli rejim” prinsipi
- ☐ Ticarətin tənzimlənməsində tarif metodlarına üstünlük verilməsi
- ☐ Ticarətdə kəmiyyət məhdudiyyətlərinin aradan qaldırılması
- ☐ Ticarət siyasətinin aydın və şəffaf (əvvəlcədən görülmə bilən) olması
- ☐ Azad rəqabət üçün əlverişli şərait yaradılması
- ☐ Ticarət mübahisələrinin danışıqlar yolu ilə həll edilməsi
- ☐ İnkişaf etməkdə olan ölkələr üçün beynəlxalq ticarətdə güzəştlər

GİRİŞ: Üzvlük , üzv olma proseduru və mərhələləri

- Birinci istiqamət :** Çoxtərəfli danışıqlar / işçi qrupu
- İkinci istiqamət :** Məhsulların bazara çıxışı ilə əlaqədar ikitərəfli danışıqlar.
- Üçüncü istiqamət:** Xidmətlərin bazara çıxışı ilə əlaqədar ikitərəfli danışıqlar.
- Dördüncü istiqamət:** Kənd təsərrüfatında subsidiyalar barədə çoxtərəfli danışıqlar.

GİRİŞ: ÜTT-yə üzv olmaq üçün tələb olunan islahatlar

1. Tariflər və Ticarət üzrə Baş Saziş
2. Kənd təsərrüfatı üzrə Saziş
3. Sanitar və Fitosanitar Tədbirlərinin (SPS) Tətbiqi üzrə Saziş
4. Ticarətə Texniki Maneələr üzrə Saziş (TBT)
5. İnvestisiya tədbirlərinin ticarət aspektləri haqqında Saziş (TRİMs).
6. Antidempinq haqqında Saziş (AD) – 1994 cü il QATT sazişinin VI Maddəsinin İcrası
7. Gömrük Qiymətləndirməsi üzrə Saziş – 1994 cü il QATT sazişinin VII Maddəsinin İcrası
8. Yüklənmədən Əvvəl Yoxlanma barədə Saziş (PSİ)
9. Mənşə Qaydaları haqqında Saziş
10. İdxalın Lisenziyalaşdırılması Prosedurası üzrə Saziş
11. Subsidiyalar və Kompensasiya tədbirləri üzrə Saziş (CVD)
12. Qoruyucu Tədbirlər üzrə Saziş
13. Əqli Mülkiyyət Hüquqlarının Ticarət Aspektləri üzrə Saziş (TRİPS) və
14. Xidmətlərlə Ticarət üzrə Baş Saziş (QATS)

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

- ❑ Müəssisə səviyyəsində olan səmərələr
- ❑ Biznes mühiti səviyyəsində olan səmərələr
- ❑ Makro səviyyəli səmərələr

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

1. Biznes mühitinin yaxşılaşması və investisiya cəlbi imkanlarının artması

- Qanunvericilik bazasının ÜTT-nin tələblərinə, beləliklə qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması investitorlar üçün daha zəmanətli və etibarlı biznes mühit formalaşdıracaq.
- Rəqabətin artması nəticəsində inhisarçılığın və inflyasiyanın azalması, valyuta sabitliyinin formalaşması, iqtisadi sahədə dövlət adminstarsiyasının təkmilləşməsi, lisenziya və qeydiyyat sisteminin sadələşməsi və şəffaflaşması, əqli mülkiyyət hüquqlarının qorunması, bank, sığorta, telekommunikasiya, tikinti və infrastruktur sahələrində Azərbaycanın götürəcəyi öhdəliklərin nəticəsində bu sahələrdə göstərilən xidmətlərin çeşidinin və keyfiyyətinin yüksəlməsi və digər amillər investisiya mühitini əhəmiyyətli dərəcədə inkişaf etdirəcək və investorları Azərbaycanda zəmanətli, şəffaf və aşağı riskli mühitin olduğuna inandıracaq.
- ÜTT-yə üzvlük istehsal və xidmət sahəsində rəqabətin artması, eləcə də yeni texnika və texnologiyaların ölkəyə daha çox gətirilməsini tələb edəcək ki, işçi qüvvəsinin bilik və bacarıqları yüksəldilsin və bu istiqamətdə investisiya yatırımları artsın.
- Bütün bunlar isə ölkəyə xarici birbaşa investisiya qoyuluşunun artmasına və yerli sahibkarların xarici investisiyalardan daha çox faydalanmasına səbəb olacaq.

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

2. Gömrük və xarici ticarət proseduralarının daha şəffaf və asan təşkili

- Gömrük idxal rüsumlarının aşağı salınması və bəzi sahələr üzrə (məsələn kənd təsərrüfatı avadanlıqları) sıfır müəyyənləşdirilməsi
- Gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə tutulan yığımların aşağı endirilməsi
- Gömrük xidmətlərinə görə alınan rüsumların göstərilən xidmətlərə çəkilən xərclərin müqabilində müəyyən edilməsi
- Aksiz vergilərin aşağı endirilməsi
- Gömrük qanunvericiliyinin, xüsusilə gömrük rəsmiləşdirilməsi, malın mənşə ölkəsinin təyin edilməsi, idxal-ixrac proseduraları ilə əlaqəli tənzimləyici sənədlərin ÜTT sazişlərinə uyğunlaşdırılması və daha şəffaf müəyyən olunması
- Qeyri tarif tədbirlərinin (kvota, idxal lisenziyası, tənzimləmə və sertifikatlaşdırma və s) məhdudlaşdırılması və ya aradan qaldırılması
- İnhisarçılığın və süni maneələrin aradan qaldırılması
- Daha aşağı xərclərlə və vaxt itkisi olmadan idxal –ixrac
- Gömrükdə yeni təcrübələrin (məsələn, elektron rəsmiləşdirmə) tətbiq edilməsi
- Tələb olunan idxal-ixrac sənədlərin sayının azaldılması hesabına gömrük xərclərinin azaldılması və keçid proseduralarının şəffaf və asan aparılmasına gətirib çıxaracaq. Bu isə idxalçılara daha ucuz xammal və avadanlıq, eləcədə hazır məhsullar gətirməyə və istehsal xərclərini azaldaraq rəqabətə davamlı məhsul istehsal etməyə imkan verəcək.

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

3. Biznes xərclərin azalması

- Sahibkarlıq fəaliyyətinə başlamaq üçün qeydiyyat , sertifikat və lisenziya üçün tələb olunan rüsumların aşağı endirilməsi
- İdxalda gömrük rüsumlarının aşağı endirilməsi və ya aradan qaldırılması, yığmların endirilməsi
- Daha ucuz xammal və avadanlıq əldə etmək imkanı
- Daha ucuz kommunal xərclər (su, elektrik enerjisi, telekommunikasiya):
- Daha az əməliyyat xərcləri:
- Daha az ixrac xərcləri:
- Rəqabətin artımı nəticəsində xidmətlərin tariflərinin aşağı düşməsi
- Rəqabətin artımı nəticəsində daxili bazarda qiymətlərin aşağı düşməsi və müəssisələrin daxili istehlak vasitələrini ucuz əldə etməsi

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

4. Qanunvericilik bazasının təkmilləşməsi

- Mövcud qanunvericilik aktlarının ÜTT sazişlərin uyğun təkmilləşdirilməsi, daha şəffaf, tətbiq edilə bilən formada hazırlanması
- Qanunların ÜTT sazişlərinə uyğunlaşdırılması ilə sazişlərdə öz əksini tapan qabaqcıl təcrübələrin milli qanunvericilikdə əks olunması və iqtisadiyyatda tətbiq olunması
- Yeni qanunvericilik aktlarının qəbul edilməsilə bütün məsələlərin qanunvericilikdə təsbit olunması
- Qanunvericilik aktlarının üzvlər tərəfindən dəqiq təhlil edilməsi nəticəsində qanunvericilik aktlarının dəqiq, birmənalı və tətbiqi aydın olan formada hazırlanması
- Normativ sənədlərin çap edilməsi, yayımlanması və ictimaiyyət üçün əl çatan olmasının təmin edilməsi
- Qanunvericilik müddəalarındakı sabilliyin təmin olunması

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

4. Qanunvericilik bazasının təkmilləşməsi

- **Gömrük sahəsində** - gömrük qiymətləndirilməsi, malın mənşə ölkəsinin müəyyən olunması, tərkibində əqli mülkiyyət obyektlərinin daşıyıcısı olan məhsulların gömrük sərhədindən keçirilməsi, gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə tutulan yığımların miqdarı ilə bağlı qanun və qərarlar;
- **İdxal- ixrac əməliyyatları sahəsində** - xarici ticarətin daha da liberallaşdırılması, bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi lisenziyaların verilməsi ilə bağlı qərarlar;
- **Vergi və rüsumlar sahəsində** - Vergi Məcəlləsi və Dövlət Rüsumu haqqında qanun;

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

4. Qanunvericilik bazasının təkmilləşməsi

- **Standartlaşdırma və uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində** - Texniki Tənzimləmə haqqında yeni qanun layihəsi və bu qanunun icrası ilə bağlı qərarlar;
- **Əqli mülkiyyət sahəsində** - patent, əmtəə nişanı və coğrafi göstəricilər, müəllif hüquqları və əlaqəli hüquqlar, piratçılığa qarşı mübarizə, rəqəmsal şəbəkədə yayım təşkilatlarının hüquqlarının qorunması və bunlarla bağlı digər sahələrdəki mövcud və ya yeni normativ aktlar;
- **Valyuta tənzimlənməsi sahəsində**- Valyuta Tənzimlənməsi haqqında qanun və bununla əlaqədar olan qərarlar;
- **Sanitar və fitosanitar tədbirlər, eləcə də yeyinti məhsulları sahəsində**- yeyinti məhsulları, sanitar, fitosanitar və baytarlıqla bağlı qanunlar
- **Aqrar sahədə** - üzümçülük və tütünçülüklə bağlı qanunlar

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

5. Rəqabətə mühitinin formalaşması və inhisarçılığın azalması

- Təkmil qanunvericilik
- məhkəmə sisteminin və bazar metodları ilə tənzimləmənin keyfiyyətinin yüksəldilməsi
- korrupsiya hallarının azalması və məmurların bürokratik əngəllərinin azaldılması və tənzimləmənin şəffaflığı
- mülkiyyət hüquqlarının qorunması
- Rəqabətin artması və inhisarçıların bazara diktə etmə imkanlarının azalması
- ÜTT-nin mübahisələrin həlli mexanizmindən istifadə imkanları
- Ticarət hüququnun təsbit və təmin olunması
- idxalın artması nəticəsində geniş çeşidli, keyfiyyətli və ucuz qiymətli məhsulların bazarda geniş yayılması və s.

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

6. İnflyasiyanın səviyyəsinin aşağı düşməsi

İnflyasiyanın azalmasına ÜTT-nin digər təsir vasitələri kimi aşağıdakıları da göstərmək olar:

- Rəqabətin artması nəticəsində qiymətlərin aşağı düşməsi və süni artım hallarının azalması
- Bank bazarında rəqabətin artması nəticəsində kreditlərin faiz dərəcələrinin aşağı düşməsi
- Qısa və uzunmüddətli kreditlərin faiz dərəcələri arasındakı fərqin azalması
- Valyuta sabitliyinin yaranması və qiymətli kağızlar bazarının inkişafı
- İşsizliyin səviyyəsinin azalması
- İstehlakçıların rifahının yüksəlməsi və istehlak səbəti qiymətlərinin aşağı düşməsi.

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

7. Xidmət bazarının inkişafı və investisiyaların artması

- Xidmətlər bazarına daxil olmaq sahəsində mövcud inzibati maneələrin aradan qaldırılması iştirakçıların sayının artması, yeni iş yerlərinin yaranması və işçilərin peşəkarlığının artması ilə nəticələnməkdir.
- Bazar iştirakçıları artdıqca xidmətlərin çeşidi artacaq və qiyməti ucuzlaşacaq.
- Xidmətlər bazarında xarici iştirakçıların sayının artması xarici kapital əsasında yerli işçi qüvvəsinin bilik və bacarıqlarının artırılması və yerli resurslardan istifadə edilməsi ilə nəticələnir və xidmətlər bazarında kadr potensialın hazırlanmasına xidmət etmiş olur.
- Qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi xidmət təchizatçılarının fəaliyyətinə qoyulmuş lazımsız məhdudiyyətlər aradan qalxacaq.
- Xidmətlər bazarının inkişafı və xarici şirkətlərin geniş iştirakı bu xidmətlərdən yararlanma adi vətəndaşların xidmət təchizatçılarına inamının artmasına və həmin xidmətlərdən daha çox yararlanmasına səbəb olacaq.
- Xidmətlər bazarında zəruri infrastruktur formalaşdıqca yeni müasir xidmət növlərinin ölkəmizdə yayılması baş verəcək.

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

8.İxracın genişlənməsi

- İxrac proseduralarının sadələşməsi və rüsumların aradan qaldırılması
- Digər ölkələrin ərazilərinə diskriminasiyasız, ÜTT qaydalarına uyğun, aşağı gömrük tarfiləri ilə daxil olmaq
- Tranzit şərtlərinin və xərclərinin azalması
- Digər ölkələrin idxal gömrük proseduralarının asanlaşması
- Məhsul istehsalının ÜTT sazişlərinin tələbləri əsasında həyata keçirilməsilə idxalçı ölkələrin tələblərinə asanlıqla uyğunlaşma
- Azərbaycan məhsulları kvotalara, lazımsız lisenziya və qadağalara, gözlənilməz dempinq/kompensasiya rüsumlarına, ticarətə texniki maneələrə və digər ədalətsiz tədbirlərin tətbiq olunmaması
- Digər ölkələrin idxal –ixrac qaydalarına və məhdudiyyətlərinə nəzarət imkanı və s.

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

9. Standartların tələblərinə uyğunluğun daha səmərəli təşkili

- Standartların beynəlxalq standartlar əsasında yenidən hazırlanması
- Həmin beynəlxalq standartlara uyğun istehsal edilən məhsulların idgər ölkələrə asanlıqla ixrac edilə bilməsi
- Standartların hazırlanmasında özəl sektorun və digər maraqlı tərəflərin cəlb edilməsi
- Məcburi xarakterli standartların yalnız məhsulların təhlükəsizlik göstəricilərinə görə tələblər təyin etməsi və beləliklə daha az məşhulun məcburi sertifikatlandırılması
- Standartların yenilənməsi və onların bazarın tələbləri ilə ayaqlaşması
- Milli və digər ölkələrin konkret məhsula dair standartları haqqında asan məlumat əldə etmək imkanı
- Digər ölkələrin standartlarının hazırlanmasında yerli sahibkarların iştirak etmək imkanı
- Standartlara uyğunluğun qiymətləndirilməsinin və sertifikatlaşmanın daha şəffaf və bazar prinsiplərinə uyğun aparılması

ÜTT-yə üzvlüyün özəl sektor üçün səmərələri

ÜTT-yə üzvlüyün digər səmərələri

- Əqli mülkiyyət hüquqlarının daha yaxşı qorunması
- Mübahisələrin həlli mexanizmindən istifadə edərək hər hansı beynəlxalq ticarət mübahisələrini həll etmək imkanı
- Korrupsiya hallarının və bürokratik əngəllərin azalması
- Bazar qiymətlərinin aşağı düşməsi
- İşçi qüvvəsinin peşəkarlığının artması və əmək bazarının inkişaf etməsi və s.

ÜTT-yə üzvlüyü gecikdirmənin zərərləri

1. Azərbaycan ÜTT sistemindən kənarda qaldığı müddətcə ÜTT-yə üzv ölkələrin istehsalçıları beynəlxalq bazarlarda öz üstünlüklərini qazanırlar və bazar paylarını əldə edirlər.
2. Azərbaycan ölkə qanunvericiliyi vasitəsilə ÜTT razılaşmalarını yerinə yetirməyi və əlverişli, sabit və qabaqcadan xəbər verilə bilən ticarət və investisiya mühiti yaratmağı daha çox gecikdirdikcə, əksər MDB və Qərbi Avropa dövlətləri daxil olmaqla ÜTT-nin razılaşmalarını yerinə yetirən digər ölkələr Azərbaycana gələ biləcək investisiyaları özlərinə cəlb edirlər.
3. Digər ölkələr ÜTT qaydaları ilə ticarət etmək sahəsində daha çox təcrübə əldə edirlər və bu onlara öz istehsalçılarını və ticarət hüquqlarını daha səmərəli şəkildə qorumağa imkan verəcəkdir.
4. Azərbaycan ÜTT-nin gələcək qaydalarının öz ticari maraqlarını qoruyacaq şəkildə formalaşdırılmasında iştirak etmək imkanından məhrum qalır.
5. Azərbaycan öz üzvlüyünü gecikdirdikcə üzvlük tələbləri daha da artacaq.
6. Azərbaycanla hər hansı maraq toqquşması olan ölkə tez üzv olarsa Azərbaycan lazımsız öhdəliklər götürmək və əhəmiyyətli dərəcədə gecikmək riski ilə üz üzə qala bilər.
7. Eləcə də Azərbaycan həmin ölkələrdən tez üzv olmaqla öz ticari maraqlarını o ölkələr qarşısında irəli sürə bilər.

ÜTT haqqında yalnız təsəvvürlər

- ❑ **Yalnız təsəvvürlər** əsasən aşağıdakılardır:
 - o ÜTT üzvlüklə bağlı qərar qəbul edə və ya üzvlərə sanksiya tətbiq edə bilər.
 - o ÜTT üzv dövlətlərə öz qaydaları ilə diktə edir
 - o ÜTT-yə üzvlük prosesində digər ölkələrə münasibətdə ayrı seçkiliyə yol verilir.
 - o ÜTT siyasi bir təşkilatdır və ayrı-ayrı ölkələrin maraqlarına xidmət edir.
 - o ÜTT-yə üzvlük yerli istehsalçıların bazardan sıxışdırılmasına və daxil bazarın məhvində səbəb olacaq
 - o ÜTT-yə üzvlük ölkə gəlirlərini azaldacaq
 - o ÜTT-yə üzvlük qiymətlərin qalxmasına və əhalinin yoxsullaşmasına səbəb olacaq
 - o ÜTT digər beynəlxalq təşkilatlar kimi fəaliyyət göstərir
 - o ÜTT-yə üzvlük ölkəyə təhlükəli və keyfiyyətsiz malların daxil olmasına şərait yaradacaq.

ÜTT haqqında paradoksal fikirlər və onların həqiqəti

- ÜTT üzvlük prosesində ədalətsiz və ikili standartlara yol verir. Ancaq ÜTT isə qaydalarının sabit olduğu və hər üzv tərəfindən 100 faiz yerinə yetirilməli olduğunu bilidir.
- ÜTT-nin bir çox müsbət təsirləri var. Ancaq üzv olan MDB ölkələrinin təcrübəsi bunun əksini göstərir.
- Bəzi ölkələr çox tez üzv oldu, Azərbaycan isə çox gec üzv olur. Ancaq ÜTT deyir qaydalar hamı üçün eynidir.
- Azərbaycanın ÜTT-yə üzvlüyü hələ tezdir. Ancaq üzvlüyün gecikməsinin zərərləri olduğunu deyənlər də var.

Azərbaycanın üzvlüyün mövcud vəziyyəti və xüsusiyyətləri

1. Qanunvericilik
2. İkitərəfli danışıqlar
3. Suallara cavablar və İşçi Qrupun növbəti iclası
4. Digər tədbirlər
5. Üzvlük prosesində Azərbaycanın qarşısında duran məsələlər

Azərbaycanın üzvlüyün mövcud vəziyyəti və xüsusiyyətləri

1. Qanunvericilik

❑ Aşağıdakı sahələrdə qanunvericilik aktları qəbul edilmişdir

1. Gömrük tarifi
 2. Gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə tutulan yığım
 3. Gömrük qiymətləndirilməsi
 4. Malın mənşə ölkəsinin təyin edilməsi
 5. Valyuta nəzarəti
 6. Baytarlıq
 7. Fitosanitar
 8. Müəllif hüquqları
 9. Patent
 10. Əmtəə nişanları və coğrafi göstəricilər
 11. Dövlət rüsumu
 12. Normativ hüquqi aktları və s.
- Aşağıdakıların layihələri hazırlanıb və hökumətə göndərilib
1. Lisenziya
 2. Xarici ticarət
 3. Yeyinti məhsulları
 4. Sanitariya
 5. Texniki tənzimləmə və standartlaşdırma və s.

Azərbaycanın üzvlüyün mövcud vəziyyəti və xüsusiyyətləri

2. İkitərəfli danışıqlar

- 3 ölkə ilə (Türkiyə, Oman, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri) razılıq əldə edilib, Qırğıstan, Gürcüstan və Moldova ilə danışıqlar başa çatıb və 9 ölkə ilə (ABŞ, Avropa Birliyi, Yaponiya, Cənubi Koreya, Şrilanka, Hindistan, Norveç, Braziliya, Ekvador, Çinin Tayvan əyaləti) də danışıqlar aparılır .
- Tarif danışıqları bir neçə yerə bölünür:
 - a) **Kənd təsərrüfatı məhsulları;**
 - b) **Qeyri-kənd təsərrüfatı məhsulları;**
 - c) **Sektoral təşəbbüslər.**

Azərbaycanın üzvlüyün mövcud vəziyyəti və xüsusiyyətləri

a) Kənd təsərrüfatı məhsulları

Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin mövqeyinə əsasən aşağıdakı sahələr üzrə ilkin təkliflərdə yüksək tariflər müəyyən olunmuşdur:

- ət və ət məhsulları;
- süd və süd məhsulları;
- bəzi meyvə və tərəvəz növləri;
- konserv sənayesi;
- spirtli içkilər və şirələr;
- tütün;
- pambıq;
- ipək.

Azərbaycanın üzvlüyün mövcud vəziyyəti və xüsusiyyətləri

b) Qeyri kənd təsərrüfatı məhsulları

Qeyri kənd təsərrüfatı mallarının rüsumu aşağı, əksər məhsulları üçün isə 0 müəyyənləşdirilmişdir

c) Sektoral təşəbbüslər

- tikinti avadanlığı
- əczaçılıq preparatları
- elmi avadanlıq
- tibb avadanlığı
- kimyəvi harmonikləşdirmə
- mülki aviasiya
- informasiya texnologiyaları

Gözlənilən çətinliklər

- Kənd təsərrüfatı subsidiyalarının azalması nəticəsində fermerlərin çətinliklə üzləşməsi
- İdxalın artması nəticəsində yerli məhsulların daxili bazarda sıxışdırılması
- Yerli məhsulların rəqabətqabiliyyətinin aşağı olması səbəbilə rəqabətdən uduzması və ixrac imkanlarının aşağı olması
- Kənd təsərrüfatı məhsullarının bazar qiymətlərinin aşağı düşməsilə fermerlərin məhsullarının rentabellik səviyyəsinin aşağı düşməsi və s.

Kənd təsərrüfatı sahəsində görülməli işlər

- Fermerlərin və kənd təsərrüfatı məhsul istehsalçılarının və onların məhsullarının rəqabətqabiliyyəti artırılması və qabaqcıl müəssisələrin qurulması
- Kənd təsərrüfatına köməkçi sahələrin, xüsusilə emal və kənd təsərrüfatı texnikasının inkişaf etdirilməsi
- Danışıqlarda kənd təsərrüfatı malları üzrə yüksək bound dərəcələrinin əldə edilməsi və bunun üçün özəl sektorla və fermerlərlə sıx əməkdaşlığın edilməsi
- Özəl sektorun və tədqiqat mərkəzlərinin əsaslı arqumentləri ilə ÜTT-yə inkişaf etməkdə olan ölkə statusu ilə üzv olmaqla kənd təsərrüfatına illik 10 faiz miqdarında daxili yardım imkanı əldə etmək
- Verilən subsidiyaların effektivliyin qiymətləndirmək daha effektiv subsidiyalar vermək
- Kənd təsərrüfatı məhsullarının keyfiyyətinin və təhlükəsiliyin artırılması
- ÜTT haqqında kənd təsərrüfatı məhsul istehsalçıları və fermerlərin geniş məlumatlandırılması və onların üzvlük prosesinə cəlb edilməsi və s.

ARDI

- Ölkədə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahəsində mövcud olan potensialın konkret şəraitin imkanları daxilində səmərəli istifadə olunması və bu potensialın davamlı olaraq gücləndirilməsi;
- Ölkənin kənd təsərrüfatı məhsullarına (onların emalı məhsulları da daxil olmaqla) daxili tələbatın daha dolğun ödənilməsi, xüsusilə də ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi;
- Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahələrinin inkişafının kənd yerlərində yaşayan əhəlinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi, o cümlədən onların gəlir əldə etmə imkanlarının artırılmasının əsas vasitələrindən biri olmasının təmin edilməsi;
- İxrac yönümlü aqrar istehsal sahələrinin inkişafı və aqrar ixrac potensialından istifadənin səmərəliliyinin yüksəldilməsi

USAID
AMERİKA XALQINDAN

AZƏRBAYCANDA TİCARƏT VƏ İNVESTİSİYA
İSLAHATLARINA DƏSTƏK PROQRAMI

**Diqqətinizə görə
təşəkkürümüzü
bildiririk!**